

1^e actualisatie

BESTUURSAFSPRAKEN

POL-uitwerkingen Noord-Limburg

Colleges van B&W van

Gemeente Beesel

Gemeente Bergen

Gemeente Gennep

Gemeente Horst aan de Maas

Gemeente Mook en Middelaar

Gemeente Peel en Maas

Gemeente Venlo

Gemeente Venray

en het college van GS van

Provincie Limburg

versie voor raadsconsultaties december 2017

peildatum 1 augustus 2017

1. Algemeen

De demografische ontwikkelingen, de economische dynamiek en de decentralisatie van rijks/provinciale taken levert vraagstukken op die ons in de regio binden. De regio speelt immers een steeds belangrijkere rol of het nu gaat om de aanpak van leegstand (detailhandel, agrarisch vastgoed), het oplossen van de mismatch in de woningvoorraad, etc. In het proces rondom de totstandkoming van het POL2014 is de rol van de regio steeds nadrukkelijker naar voren gekomen. Dit heeft ertoe geleid dat onder het motto van 'regio aan zet' de regio Noord-Limburg de uitdaging heeft opgepakt om te komen tot 6 thematische POL-uitwerkingen (als onderdeel van het werkprogramma 2015-2018 van de Regio Venlo). Regionale samenwerking is essentieel om tot een goede visie te komen. De mensen die de regio wonen, werken en leven, houden zich namelijk niet aan gemeentegrenzen en hebben over het algemeen dezelfde behoefte: een aantrekkelijk woon-, werk- en leefomgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit en voldoende voorzieningen.

Op verzoek van de provincie is de stand van zaken per 31 december 2015 vastgelegd in de bestuursafspraken die op 20 april 2016 zijn ondertekend door de acht gemeenten en de provincie. Hieraan voorafgaand zijn de niet alleen de regionale raads werkgroepen geconsulteerd maar ook de acht afzonderlijke gemeenteraden. De bevindingen en aanbevelingen zijn vastgelegd in een reactienota, die samen met de definitieve bestuursafspraken, ter informatie zijn teruggelegd bij de raden.

Inmiddels zijn voor de POL-uitwerkingen voor Wonen, Bedrijventerreinen, Kantoren en Detailhandel vastgesteld door de acht gemeenteraden. Dit houdt in dat de bestuursafspraken kunnen worden geconcretiseerd op basis van de actieprogramma's en daar waar mogelijk zijn ook de procesafspraken voor de andere POL-uitwerkingen geconcretiseerd. Deze bestuursafspraken worden gebruikt om de Provinciale Omgevingsverordening begin 2018 te actualiseren.

Uitgangspunten

Het POL2014 bevat een aantal algemene Limburgse principes waarbij kwaliteit en uitnodigen centraal staat:

- vanuit het motto 'meer stad, meer land' een nadrukkelijke keuze voor hoogwaardige steden (stedelijkheid wint aan economische en sociale betekenis) in een waardevol landschap (het belang van het Limburgse platteland als vestigingsfactor);
- het bieden van (tijdelijke) ruimte voor verweving van functies kan enerzijds de vitaliteit en aantrekkelijkheid van gebieden vergroten en anderzijds leiden tot creatieve vormen van meervoudig ruimtegebruik;
- kwaliteitsbewustzijn in de vorm van het 'nieuwe groeien' oftewel zorgvuldig omgaan met onze voorraden: onze ruimte (steden en dorpen, natuur, landschap), onze voorzieningen (gebouwde omgeving, infrastructuur, vervoerssystemen), onze natuurlijke hulpbronnen, onze milieuruimte en onze ondergrond (dynamisch voorraadbeheer);
- prioriteit voor het herbenutten van cultuurhistorische en beeldbepalende gebouwen;
- inzet op energiebesparing en op een zo groot mogelijk aandeel vernieuwbare energiebronnen;
- de uitnodigingen om (samen) zaken op te pakken en zo te werken aan een beter leef- en vestigingsklimaat: plannen maken is mooi, omgevingskwaliteit tot stand brengen is nog mooier!

Afspraken

- 1.1. De basisafspraken en spelregels uit het POL2014, in lijn met de Ladder voor Duurzame verstedelijking, is door de regio uitgewerkt in regionale visies (POL-uitwerkingen). De POL-uitwerkingen voor de thema's Wonen, Bedrijventerreinen, Kantoren en Detailhandel zijn inmiddels vastgesteld. De POL-uitwerking voor Vrijtijdseconomie zal in september/oktober 2017 worden vastgesteld. Energie en Landelijk Gebied volgen daarna. De vastgestelde regionale visies vormen de basis voor het (veelal nog uit te werken) gemeentelijk beleid.
- 1.2. Op het moment dat vanuit alle POL-thema's input geleverd kan worden (medio 2018) wordt bekeken op welke wijze deze visies gebruikt kunnen worden als bouwstenen bij de implementatie van de nieuwe Omgevingswet.

- 1.3. Het algemene afstemmingsprotocol (zie bijlage) is leidend bij de afweging van nieuwe initiatieven voorafgaand aan de ruimtelijke procedures. Voor de initiatieven op het gebied van Wonen, Bedrijventerreinen, Kantoren en Detailhandel zijn de afstemmingscriteria opgenomen in de vastgestelde visies. Aangezien de visie voor Vrijtijdseconomie nog niet is vastgesteld zijn de afstemmingscriteria voor verblijfsrecreatie apart benoemd (zie afspraak 7.2). De afstemmingscriteria voor Energie en Landelijk gebied zijn nog in ontwikkeling.
- 1.4. Regiobestuurders zitten met mandaat van het college bij het PHO Ruimte (6 tot 7x per jaar) aan tafel en op uitnodiging van de regio kan de provinciale bestuurder daarbij aanschuiven. Bij gesignaleerde afwijkingen van de afspraken wordt als volgt gehandeld:
 - a. primair spreken gemeenten elkaar hierop aan;
 - b. indien dit onvoldoende resultaat heeft, zal de provincie op verzoek van één of meer gemeenten haar beschikbare instrumenten inzetten om naleving van de afspraken te bevorderen;
 - c. daarnaast kan de Provincie uit eigen beweging haar instrumentarium inzetten om de naleving van de afspraken te bevorderen of af te dwingen.
- 1.5. De POL-uitwerkingen worden door de afzonderlijke raden vastgesteld (als visie of structuurvisie). Inspraakprocedures worden gezamenlijk en gelijktijdig doorlopen. Vanuit de ambitie om er in de regio samen uit te komen, spant elke gemeente zich in om te komen tot zoveel mogelijk gelijklopende besluiten. Wijziging van de afspraken en onderliggende documenten (actualisatie van visies en actieplannen) gebeurt alleen in samenspraak tussen alle partners.
- 1.6. De provincie faciliteert de regio met tools voor monitoring en evaluatie, met GIS-toepassingen op regionale schaal (zie ook de specifieke afspraken per thema). De trends die af te leiden zijn uit de jaarlijks monitorgegevens worden bestuurlijk gedeeld.
- 1.7. De provincie neemt in het hoofdstuk Ruimte van de Provinciale Omgevingsverordening bepalingen op om te borgen dat er geen ruimtelijke plannen worden vastgesteld die in strijd zijn met de voorliggende afspraken.

2. Wonen

De basisafspraken en spelregels uit het POL2014, in lijn met de Ladder voor Duurzame verstedelijking, zijn door de regio uitgewerkt in de regionale structuurvisie Wonen en vormen de basis voor de (lokale) herprogrammering van onze woningbouwprojecten. Deze regionale structuurvisie wonen Noord-Limburg is in april/mei 2016 vastgesteld door alle gemeenteraden. Bovendien zijn in de Omgevingsverordening Limburg 2014 regels opgenomen gericht op het bevorderen van een duurzame verstedelijking en het hergebruik van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen.

Afspraken

- 2.1. Partijen zullen uitvoering geven aan de Regionale Structuurvisie Wonen Noord-Limburg (hierna: 'de Structuurvisie') op de wijze en binnen de termijnen zoals beschreven in de structuurvisie, tenzij gezamenlijk anders overeengekomen.
- 2.2. Met het op basis van de structuurvisie opgestelde regionale afwegingskader woningbouw (eventueel aangevuld met lokale accenten) wordt een nieuw regionaal woningbouwprogramma opgesteld dat in overeenstemming is met hetgeen is vastgelegd in de structuurvisie. De voortgang wordt bewaakt in het BO Wonen.
- 2.3. De Structuurvisie kan tussentijds niet eenzijdig worden gewijzigd. Bij noodzakelijke (tussentijdse) wijziging vindt vooraf overleg plaats tussen partijen.
- 2.4. Partijen treden met elkaar in overleg wanneer ontwikkelingen in strijd zijn met de bestuursafspraken (zie afspraak 1.4 en 1.5).
- 2.5. Onderlinge afstemming, monitoring en evaluatie vinden plaats op de wijze zoals beschreven in de Structuurvisie respectievelijk in documenten die ter uitvoering van de visie gezamenlijk worden opgesteld.
- 2.6. De provincie spant zich in om samen met de regio de kwaliteit en betrouwbaarheid van de plancapaciteitsmonitor Limburg (PCM Limburg), de bevolkingsprognoses Progneff en de provinciale Woonmonitor te vergroten (zie afspraak 1.7).
- 2.7. Deze afspraken zijn geldig tot en met het einde van de geldigheid van de vastgestelde Structuurvisie. De afspraken kunnen alleen na onderling overleg worden gewijzigd na instemming van alle partijen tot de voorziene herijking in 2019.

3. Bedrijventerreinen

De basisafspraken en spelregels uit het POL2014, in lijn met de Ladder voor Duurzame verstedelijking, zijn door de regio uitgewerkt in de regionale visie Bedrijventerreinen en vormen de basis voor het (in het veelal nog uit te werken) gemeentelijk beleid. De POL-uitwerking Bedrijventerreinen is in juni/juli 2017 door alle gemeenteraden vastgesteld.

Afspraken

- 3.1. De vastgestelde 'regionale visie Bedrijventerreinen Noord-Limburg' vormt de formele basis voor de regionale samenwerking op het gebied van bedrijventerreinen. De gemeenten verplichten zich om de in de 'uitvoeringsparagraaf bedrijventerreinen' opgenomen regionale en lokale acties conform planning uit te voeren.
- 3.2. Gemeenten en provincie werken voor 1 januari 2018 de rol en positie van de bestaande ambtelijke RPO's uit voor de thema's bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel.
- 3.3. De provincie spant zich in om samen met de regio de kwaliteit en betrouwbaarheid van (de data die ten grondslag ligt aan) REBIS als monitor te vergroten (zie afspraak 1.7).

4. Kantoren

De basisafspraken en spelregels uit het POL2014, in lijn met de Ladder voor Duurzame verstedelijking, zijn door de regio uitgewerkt in de regionale visie Kantoren en vormen de basis voor het (in het veelal nog uit te werken) gemeentelijk beleid. De POL-uitwerking Kantoren is in juni/juli 2017 door alle gemeenteraden vastgesteld.

Afspraken

- 4.1. De vastgestelde 'regionale visie Kantoren Noord-Limburg' vormt de formele basis voor de regionale samenwerking op het gebied van kantoren. De gemeenten verplichten zich om de in het 'actieprogramma kantoren' opgenomen regionale en lokale acties conform planning uit te voeren.
- 4.2. Gemeenten en provincie werken voor 1 januari 2018 de rol en positie van de bestaande ambtelijke RPO's uit voor de thema's bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel.
- 4.3. De provincie spant zich in om samen met de regio de kwaliteit en betrouwbaarheid van de kantorenmonitor te vergroten (zie afspraak 1.7).

5. Detailhandel

De basisafspraken en spelregels uit het POL2014, in lijn met de Ladder voor Duurzame verstedelijking, zijn door de regio uitgewerkt in de regionale visie Detailhandel en vormen de basis voor het (in het veelal nog uit te werken) gemeentelijk beleid. De POL-uitwerking Detailhandel is in juni/juli 2017 door alle gemeenteraden vastgesteld.

Afspraken

- 5.1. De vastgestelde 'regionale Detailhandelsvisie Noord-Limburg' vormt de formele basis voor de regionale samenwerking op het gebied van detailhandel. De gemeenten verplichten zich om de in de uitvoeringsparagraaf (van de detailhandelsvisie) opgenomen regionale en lokale acties conform planning uit te voeren.
- 5.2. Gemeenten en provincie werken voor 1 januari 2018 de rol en positie van de bestaande ambtelijke RPO's uit voor de thema's bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel.
- 5.3. De afstemming tussen de bovenregionaal verzorgende centra (zowel binnen als buiten de provincie) is ook van groot belang voor een gezond en gedifferentieerd winkelklimaat. De regionale detailhandelsvisie voorziet niet in deze afstemming. In samenspraak met betrokken regio's/gemeenten zal de provincie de bovenregionale afstemming organiseren.
- 5.4. De provincie spant zich in om samen met de regio de kwaliteit en betrouwbaarheid van de winkelmonitor in stand te houden (zie afspraak 1.7).

6. Ruimtelijk kwaliteitskader

Doel

Noord-Limburg is een duale regio die de snelle wereld van innovatie en economische dynamiek op een bijna unieke wijze verbindt met de rust en karakter van al dat gene wat de regio voor ons, de Noord-Limburger, bekend en zo vertrouwd maakt. Het doel van het ruimtelijk kwaliteitskader is om onze opgaves en ambities in het landelijk gebied te realiseren waarbij deze unieke kwaliteit van Noord-Limburg wordt versterkt. Dit wordt gedaan onder het motto *'verbinden waar het kan, scheiden waar het moet'*.

Uitgangspunten

- Het borgen van de juiste balans tussen rust & ruimte enerzijds en de innovatieve & dynamische economie anderzijds vormt het uitgangspunt voor het realiseren van de opgaven in het landelijk gebied (landbouw, energie, water (Deltaopgave), vrijetijdseconomie, woon & leefklimaat en natuur).
- De focus van het Ruimtelijk kwaliteitskader ligt vooralsnog op het landelijk gebied. Dat neemt niet weg dat ruimtelijke kwaliteit ook van belang is in het stedelijk gebied waar de economische thema's een rol spelen.
- Bij het realiseren van alle POL-opgaven wordt geredeneerd vanuit de bestaande situatie en aanwezige kwaliteiten.

Afspraken

- 6.1. Bij het realiseren van onze opgaves wordt de juiste balans behouden tussen rust & ruimte en de innovatieve & dynamische economie. Hierbij is het hoofdprincipe *'verbinden waar het kan, scheiden waar het moet'*. Vanuit de POL-uitwerkingen Landelijk gebied, Energie en Vrijetijdseconomie zijn de volgende kwaliteitsprincipes ontwikkeld:
 - grondgebruik afstemmen op het landschap en haar natuurlijke condities door de natuuropgave te verbinden aan de deltaopgave.
 - belevingswaarde vergroten op de juiste plek voor toeristen en bewoners door toegankelijkheid te realiseren bij een gecombineerde natuur- en deltaopgave;
 - vraag en aanbod bij elkaar brengen door de grootschalige energieopgave bij voorkeur te verbinden met werklandschappen (zoals intensieve landbouwgebieden en bedrijventerreinen);
 - goede balans tussen verschillende functies, rekening houdend met elkaars belangen (zoals bijvoorbeeld wonen, bedrijvigheid en natuur);
 - aantrekkelijke omgeving creëren voor recreanten (bewoners en toeristen) en ontwikkelruimte voor landbouw creëren door te verbinden waar het kan en te scheiden waar het moet met het landschap als drager.Deze kwaliteitsprincipes zijn leidend voor de verdere uitwerking van het begrip *'duurzame locaties'* voor de verschillende functies; een nadere specificering daarvan is opgenomen in de afspraken 6.2 t/m 6.5.
- 6.2. De energieopgave vraagt om voldoende ontwikkelruimte voor (grootschalige) initiatieven. Daarom brengen gemeenten en provincie de mogelijkheden in de regio in beeld voor de energietransitie (met specifieke aandacht voor grootschalige wind- en zonne-energie) op basis van de lokale kansenkaartensessies en de principes uit het ruimtelijk kwaliteitskader (zie afspraak 8.4);
- 6.3. De opgave vrijetijdseconomie vraagt om het behouden en versterken van de kwaliteit van toeristische hotspots (natuurgebieden, attracties, cultuurhistorische kernen en verblijfsmogelijkheden) en de aantrekkelijke groene corridors hiertussen. Dit betekent dat:
 - de regio brengt de regionale gebiedsparels voor de toeristisch-recreatieve hoofdstructuur in beeld (zie afspraak 7.15);
 - samen de criteria worden bepaald om initiatieven kwalitatief af te wegen (zie afspraak 7.1 en 7.4).
- 6.4. De landbouwopgave vraagt naar voldoende ontwikkelruimte voor (grootschalige en kleinschalige) bedrijven. Dit vraagt om het gezamenlijk (regionaal) uitwerken van concrete criteria om initiatieven lokaal kwalitatief af te wegen; de zogenaamde *'duurzame locaties'* (zie afspraak 9.1 t/m 9.7).
- 6.5. Het uitwerken van beleidsafspraken om kwetsbare gebieden te beschermen en koppelkansen te verzilveren (Deltaopgave en natuuropgave).

7. Vrijetijdseconomie

Doel

Het ruimtelijke beleid ten aanzien van de vrijetijdseconomie moet voorwaarden scheppen om toerisme en recreatie de ruimte te geven en negatieve factoren voor de sector te beperken. Onder meer door de omgeving meer beleefbaar te maken, accommodaties te vitaliseren, de attractiewaarde van dagrecreatieve voorzieningen te vergroten, nieuwe verbindingen aan te gaan (cross-overs) en effectieve marketing.

Uitgangspunten

- We willen een verblijfsrecreatie sector die gericht is op het aanbieden van een breed scala aan verblijfsmogelijkheden, verspreid over Noord-Limburg gevestigd en kwalitatief goed op peil. Het aanbod kenmerkt zich door diversiteit en voldoet zodoende aan de vraag van de klant.
- We willen een aantrekkelijke, gastvrije regio zijn voor dagrecreanten met een evenwichtige mix van groot- en kleinschalige voorzieningen.
- Het versterken van de toeristisch-recreatieve functie van het vrijetijdslandschap in onze regio.

Afspraken

In lijn met de visie en het actieprogramma zijn de bestuursafspraken gegroepeerd rondom de 3 invalshoeken verblijfsrecreatie, dagrecreatie en vrijetijdslandschap.

Verblijfsrecreatie

- 7.1. Gemeenten en provincie bevorderen de kwaliteit van de verblijfsrecreatie langs twee lijnen:
 - het toestaan van kwalitatief goede nieuwe plannen en uitbreidingen;
 - het saneren van kwalitatief slechte bedrijven c.q. intrekken van (niet meer gewenste) verblijfsrecreatieve bestemmingen.Het is wenselijk dat deze beide lijnen regionaal in balans zijn (verevening).
- 7.2. Gemeenten monitoren de voortgang in beide lijnen en hebben daarmee inzicht in de balans (verevening).
- 7.3. Gemeenten, in de vorm van de ambtelijke werkgroep, toetsen aan de hand van een afwegingskader, nieuwe en uitbreidingsplannen op het terrein van verblijfsrecreatie (kampeerplaatsen, stacaravans, bungalows, chalets, vakantiewoningen en appartementen). Indien noodzakelijk kan er onafhankelijk advies ingewonnen worden bij een casusteam (zie afspraak 1.3).
- 7.4. Initiatieven voor uitbreiding of nieuw vestiging verblijfsrecreatie (criteria zie tabel volgende pagina) worden, voorzien van een advies van de regionale ambtelijke werkgroep (of indien nodig het casusteam), voorgelegd aan het PHO en op voorwaarde dat:
 - bij nieuw vestiging kwaliteit wordt toegevoegd en regionale verevening van toeristische capaciteit plaats vindt;
 - bij uitbreiding kwaliteitsverbetering/transformatie plaatsvindt en bij uitbreiding > 25% regionale verevening van toeristische capaciteit boven 25% plaatsvindt.De exacte invulling van de verevening dient in de praktijk getoetst te worden in lijn met 7.1.
- 7.5. Provincie en gemeenten hebben inzicht in alle harde en zachte plannen op het terrein van verblijfsrecreatie. Voor de zachte en hard-zachte initiatieven in de planvoorraad geldt dat wanneer deze niet voldoen aan het afwegingskader, ze regionaal afgestemd dienen te worden.
- 7.6. Op basis van de resultaten van de hotelverkenning formuleren gemeenten en provincie beleid voor nieuwe hotelplannen en uitbreidingen van hotels. Dat beleid wordt dan t.z.t. onderdeel van het toetsingskader. Tegelijkertijd wordt de planvoorraad voor hotels inzichtelijk gemaakt.
- 7.7. Regio en provincie trekken vanaf 2018 samen op om met de hoofddirecties van ketens van bungalowparken tot ontwikkelplannen ter verbetering van de toeristische aantrekkingskracht te komen.
- 7.8. De gemeenten organiseren vanaf 2018 werkateliers waarin belanghebbenden, onderwijs, brancheverenigingen, overheden en bedrijfsleven samenwerken aan vraaggerichte casussen.

- 7.9. Handhaving van onrechtmatige huisvesting wordt in 2018 opgepakt door de samenwerkende gemeenten. De provincie beziet in hoeverre zij daarbij een faciliterende/ondersteunende rol kan spelen.
- 7.10. De Woonvisie is leidend ten aanzien van huisvesten van arbeidsmigranten en permanente bewoning op recreatieparken, binnen het kader van de Omgevingsverordening Limburg. Bestaande huisvesting van arbeidsmigranten willen we afbouwen, zodra elders huisvesting mogelijk is. Ontwikkelingen met betrekking tot dit thema zullen dan ook in onderling overleg worden opgepakt.
- 7.11. De provincie spant zich in om samen met de regio de kwaliteit en betrouwbaarheid van de jaarlijkse monitor in stand te houden en de regio haar eigen 3-jaarlijkse monitor (zie afspraak 1.7).

kampeerplaatsen (terreinen zonder vaste opstallen)	bungalows, chalets, stacaravans, vakantiewoningen en appartementen (terreinen met vaste opstallen)
informereren	
<i>Nieuwvestiging:</i> t/m 25 eenheden.	<i>Nieuwvestiging:</i> t/m 5 eenheden.
<i>Uitbreiding:</i> bij minder dan 25% uitbreiding.	<i>Uitbreiding:</i> bij minder dan 10% (met een minimum van 5)
afstemmen	
<i>Nieuwvestiging:</i> bij meer dan 25 eenheden	<i>Nieuwvestiging:</i> bij meer dan 5 eenheden
<i>Uitbreiding:</i> bij meer dan 25% uitbreiding	<i>Uitbreiding:</i> bij meer dan 10% uitbreiding (met een minimum van 5)
instemmen	
<i>Nieuwvestiging:</i> indien afgeweken wordt van vereveningsafpraak	<i>Nieuwvestiging:</i> vanaf 25 eenheden en/of indien afgeweken wordt van vereveningsafpraak
<i>Uitbreiding:</i> indien afgeweken wordt van vereveningsafpraak	<i>Uitbreiding:</i> bij meer dan 25% uitbreiding en/of indien afgeweken wordt van vereveningsafpraak

Dagrecreatie

- 7.12. Samen met de sector een aanpak opstellen om het dagrecreatieve aanbod in de regio te versterken. Hierbij kan het leefstijlenmodel een hulpmiddel zijn.
- 7.13. De gemeenten informeren elkaar over grote, bovenregionale evenementen en verwijzen zo nodig naar elkaars evenemententerreinen.
- 7.14. De regio maakt afspraken over regionale afstemming rondom nieuwe dagrecreatieve voorzieningen.
- 7.15. We werken aan betere afstemming tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven met als doel om te komen tot instrumentarium dat leidt tot de gewenste professionalisering van de dagrecreatie voorzieningen.

Vrijtijdslandschap

- 7.16. De uitdaging bij het realiseren van onze opgaves in het landelijk gebied, onze drager van het vrijetijdslandschap, is het borgen van de juiste balans tussen rust & ruimte en de innovatieve & dynamische economie (zie afspraak 6.1).
- 7.17. De gemeenten maken in 2018 een kaart met het huidige aanbod dagrecreatie voorzieningen een dergelijke kaart inspireert/voedt de regio om duidelijkheid te krijgen over beleid en afstemming van voorzieningen.
- 7.18. In 2018 zullen de gemeenten de bestaande routenetwerken verder door ontwikkelen en inzetten op het versterken van de synergie met het dagrecreatieve aanbod. Waar mogelijk worden nieuwe routevormen toegevoegd, bestaande routes verbeterd, en beter op elkaar aangesloten.
- 7.19. We streven er naar om op basis van kwaliteit en maatwerk per gemeente horeca en routestructuren in het buitengebied, zogenaamde pleisterplaatsen, mogelijk te maken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van kaart die opgesteld gaat worden (zie afspraak 7.15).
- 7.20. De regio zet samen met de provincie en betrokken organisaties in op het beter verbinden en vermarkten van grote natuurgebieden.

- 7.21. Het benutten en verbinden van kansen (zowel grootschalig als kleinschalig) die zich voor doen voor toeristische ontwikkelingen aan en op de Maas.
- 7.22. Met in acht name van het POL2014 brengen gemeenten gezamenlijk de toeristisch-recreatieve belangen in voor het behouden van recreatief medegebruik bij de Delta-opgave (waterveiligheid en klimaatadaptatie). Hierbij maakt men onder andere gebruik van het ruimtelijk kwaliteitskader (zie afspraak 6.3).

8. Energie

Doel

Doel van de nader uit te werken regionale energievisie en het actieprogramma is het realiseren van een meer energieonafhankelijke regio met een economisch gezonde woon-, werk- en leefomgeving, welke geschikt is voor toekomstige generaties.

Uitgangspunten

- De regio ondersteunt de 'Parijsverklaring' van het Klimaatverbond. Dit houdt in dat de regio zich maximaal inzet op het treffen van maatregelen die leiden tot een klimaat-neutrale regio. Dit vormt de input en impuls voor het realiseren van de Regionale Energievisie Noord Limburg.
- De Energiestrategie Beesel-Venlo-Venray is onderdeel van de uit te werken visie.

Afspraken

- 8.1. Gemeenten stellen in samenspraak met de provincie in 2018 de Regionale Energievisie vast met daarin een strategie gericht op faciliteren/stimuleren en onderzoekt of energiebesparing en het aanleggen van, of medewerking verlenen aan zonnedaken als verplichting kan worden opgelegd bij nieuwbouw of grootschalige renovatieprojecten.
- 8.2. De regio spant zich in om te komen tot een gedragen actieprogramma 2018-2020 voor energie in Noord-Limburg. Er zal daarnaast gezocht worden naar (creatieve) oplossingen die nodig zijn om de energietransitie na 2020 te realiseren. Onderdeel van dit proces is het in beeld brengen van de consequenties van energielandschappen op de leefomgeving.
- 8.3. Met stakeholders zoals LLTB, Waterschap, Bedrijfsleven, en RUD het actieprogramma uitwerken en vaststellen. In dit actieprogramma wordt een balans gezocht tussen ambitie, potentie en noodzaak. Het zal bestaan uit de onderdelen:
 - bedrijven: fors inzetten op besparingen en duurzame opwekking op eigen terreinen;
 - landelijk gebied: inzetten op duurzame opwekking rekening houdend met het ruimtelijk kwaliteitskader;
 - wonen: procesafspraken over besparingen;
 - vrijetijdseconomie: procesafspraken over besparingen.
- 8.4. Kansenskaartensessies verbreden van gemeente naar regio en met stakeholders. De kansenskaartensessies worden voor de regio en vertaald naar de lokale situatie per gemeente, waarbij expliciet de samenwerking wordt gezocht met externe stakeholders zoals het netwerkbedrijf, waterschap de LLTB, bedrijventerreinen en de RUD.
- 8.5. De uitdaging bij het realiseren van onze opgaves in het landelijk gebied is het borgen van de juiste balans tussen rust & ruimte en de innovatieve & dynamische economie (zie afspraak 6.1).
- 8.6. De provincie spant zich in om samen met de regio de kwaliteit en betrouwbaarheid van de energiemonitor te vergroten (zie afspraak 1.6).

9. Landelijk gebied

Het landelijk gebied van de regio Noord-Limburg is divers van karakter. Het bestaat uit beekdalen, ontginningsgebieden en stuifduinengebied, terwijl ook het gebruik van dit landschap sterk varieert: natuurgebieden, concentraties intensieve veehouderij, recreatiegebieden en woongebieden. Daarnaast is er ook een nieuwe ruimtegebruiker bijgekomen, namelijk het opwekken van duurzame energie (windmolens en zonneweiden). Om in de toekomst voldoende ontwikkelingsruimte te blijven bieden voor alle gebruikers is het belangrijk om keuzes te maken die afgestemd zijn op de ontwikkelingen en de wensen van die gebruikers.

Uitgangspunten

De ontwikkeling van de agrarische bedrijven kenmerkt zich door schaalvergroting, intensivering en nieuwe verschijningsvormen en allianties bij de blijvers. Voorbeelden van de laatste categorie zijn agglomeratielandbouw, verbrede landbouw en biologische landbouw. Daarnaast is sprake van een toenemende leegstand als gevolg van stoppende bedrijven. Tevens doen zich als gevolg van klimaatverandering ontwikkelingen voor die impact hebben op het landelijk gebied: de energieopgave en de deltaopgave. Tegelijkertijd is er groeiende aandacht voor de gevolgen van schaalvergroting voor landschap en gezondheid. Vanuit het thema Vrijtijdseconomie wordt benadrukt dat een aantrekkelijk landschap een belangrijk decor is voor de toeristische voorzieningen in onze regio. En niet in de laatste plaats vormt een goed leef- en woonklimaat in het buitengebied een belangrijke randvoorwaarde voor alle bewoners van onze regio. Hiermee staat de regio voor de opgave om in de regionale POL-uitwerking Landelijk Gebied de volgende zaken uit te werken én met elkaar in balans te brengen:

- (ruimtelijk) faciliteren van de dynamiek in de agrarische sector;
- ruimtelijke kwaliteit behouden (afwegingscriteria voor nieuwe ontwikkelingen) en versterken (opgaven op het gebied van klimaat, water, natuur, landschap en cultuurhistorie);
- verbeteren van het leef- en woonklimaat.

Afspraken

Deze ambitie wordt door middel van bestuursafspraken geconcretiseerd. Deze afspraken bestaan uit een mix van beleidsstandpunten en procesafspraken om uiteindelijk te komen tot een regionale POL-uitwerking Landelijk gebied Noord-Limburg. De notitie "Dynamiek in het landelijk gebied van Noord-Limburg" vormt de basis voor deze bestuursafspraken.

Ontwikkelruimte agrarische bedrijven

Leidraad voor de ontwikkelruimte voor de agrarische bedrijven is het regionaal ruimtelijk kwaliteitskader, waarin ook de provinciale belangen (POL) zijn meegenomen. Daarnaast worden regionale principes ontwikkeld (bodem, infrastructuur, etc.) om op lokaal niveau initiatieven te kunnen beoordelen of zij voldoen aan de criteria voor een 'duurzame locatie' (zie afspraak 6.4).

- 9.1. De uitdaging bij het realiseren van onze opgaves in het landelijk gebied is het borgen van de juiste balans tussen rust & ruimte en de innovatieve & dynamische economie (zie afspraak 6.1).
- 9.2. Gezien de bovenregionale belangen van Greenport Venlo worden voor de Ontwikkelingsgebieden glas de volgende richtlijnen in acht genomen:
 - het behoud van ontwikkelmogelijkheden voor glastuinbouwbedrijven op de juiste plek ('duurzame locaties') staat voorop: maatwerk en flexibiliteit is hierbij een voorwaarde. Vormverandering en vergroting in combinatie met kwaliteitsverbetering is bespreekbaar;
 - doorontwikkeling en het behoud van ontwikkelingsmogelijkheden voor (delen van) Ontwikkelingsgebieden glas wordt op lokaal niveau gebaseerd op de (nog uit te werken) criteria voor 'duurzame locaties' (kwalitatieve afwegingen als: kwaliteit en kwantiteit infrastructuur, verkaveling, kenmerken gebied en op kansen voor revitalisering);

- afhankelijk van de trends in de glastuinbouw brengen de gemeenten de ‘kansarme’ ontwikkelingsgebieden glas in beeld en gaan daar de m² ontwikkelgebied glas terugbrengen (mede in het licht van de revitaliseringsopgave);
- 9.3. Voor Solitair glas worden de volgende richtlijnen in acht genomen:
- gezien het planologisch overschot aan uitbreidingsruimte voor solitaire glastuinbouw en de lange termijn trend wordt door de regio heroverwogen of planologische ruimte op niet duurzame locaties kan/moet worden ingeperkt;
 - de regio onderzoekt of het wenselijk is om de provinciale referentiemaat voor solitair glastuinbouw lokaal los te laten indien het ‘*duurzame locaties*’ betreft (zie afspraak 6.4).
- 9.4. Voor Intensieve teelten worden de volgende richtlijnen in acht genomen:
- bij de lokale heroverweging van de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw (zie afspraak 9.2) wordt rekening gehouden met de ruimtevraag van teelt ondersteunende voorzieningen. Indien er sprake is van een ‘*duurzame locatie*’ en ruimtelijk inpasbaar is, wordt deze ruimtebehoefte gefaciliteerd;
 - bij de verdere uitwerking van het ruimtelijk kwaliteitskader zal een nadere analyse plaatsvinden welke gebieden zich bij uitstek lenen voor grootschalige (nieuwe) initiatieven (zie afspraak 6.1).
- 9.5. Voor Agglomeratielandbouw worden de volgende richtlijnen in acht genomen:
- doorgroei van Agglomeratielandbouw in het buitengebied is enkel toestaan in gebieden waar deze ruimtelijk inpasbaar is (zie afspraak 6.1) en indien sprake is van een ‘*duurzame locatie*’ (zie afspraak 6.4).
 - nieuwvestiging van een agglomeratielandbouwbedrijf (met ondergeschikte agrarische activiteiten) kent een incidenteel karakter. Indien nieuwvestiging van agglomeratielandbouw aan de orde is/komt, wordt onderzocht of dit mogelijk is op bedrijventerreinen (mede in het licht van de regionale herstructuringsopgave voor Bedrijventerreinen).e;
- 9.6. Voor Intensieve veehouderij worden de volgende richtlijnen in acht genomen:
- het behoud van ontwikkelmogelijkheden voor intensieve veehouderij op de juiste plek (‘*duurzame locaties*’) staat voorop: maatwerk en flexibiliteit is hierbij een voorwaarde;
 - nieuwvestiging in principe alleen op reeds bestaande ‘*duurzame locaties*’ (zie afspraak 6.4);
 - lokaal maatwerk bij overlast in kernrandzones met als uitgangspunt dynamisch voorraadbeheer.
- 9.7. Voor Mestverwerking worden de volgende richtlijnen in acht genomen:
- aangezien het uitgangspunt is dat er binnen de regio voldoende verwerkingscapaciteit is voor het mestoverschot uit de regio, faciliteren de gemeenten de bestaande mestverwerkingsinitiatieven, waarbij voor nieuwe grootschalige initiatieven in eerste instantie ingezet wordt op vestiging op bedrijventerreinen. Indien dit niet haalbaar is wordt gezocht naar duurzame locaties in het landelijk gebied;
 - nieuwe initiatieven worden door de gemeenten in eerste instantie ‘on hold’ gezet omdat er momenteel een balans tussen vraag en aanbod is. Indien bij een bestaand initiatief langere tijd geen vooruitgang richting realisatie wordt geconstateerd terwijl er nieuwe initiatieven met innovatieve concepten en verdergaande vormen van duurzame mestverwerking zijn, kan worden overwogen om de medewerking aan een bestaand initiatief te beëindigen. Echter, pas als een bestaand initiatief geen doorgang vindt, ontstaat daadwerkelijk ruimte voor nieuwe initiatieven. Nieuwe initiatieven worden gezamenlijk binnen de regio en met de provincie afgestemd;
 - de regio heeft samen met de provincie een overzicht gemaakt van de vraag naar en het aanbod van mestverwerkingscapaciteit (inclusief nog uit te voeren initiatieven). Deze informatie vormt de basis om ontwikkeling van vraag en aanbod te kunnen monitoren en nieuwe initiatieven te toetsen.
 - De regio en provincie maken afspraken over op welke wijze de informatie wordt bijgehouden, zodat de monitoring ook daadwerkelijk uitgevoerd kan worden (zie afspraak 1.7).

Leegstand

De komende jaren neemt de leegstand van agrarisch vastgoed toe, met als gevolg verrommeling van het landelijk gebied en wellicht oneigenlijk gebruik. Met leegstand bedoelen we niet alleen de agrarische gebouwen die daadwerkelijk leegstaan, maar ook de agrarische bestemde gebouwen die worden gebruikt voor niet-agrarische activiteiten (oneigenlijk gebruik).

- 9.8. De regio wil bijdragen aan het oplossen van de leegstandsproblematiek in het landelijk gebied in relatie tot (de ontwikkeling van) duurzame locaties en dynamisch voorraadbeheer:
 - de gemeenten werken daarom alleen mee aan de herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing als er, vanuit de nieuwe functie beredeneerd, sprake is van een *'duurzame locatie'* (zie afspraak 6.4);
 - de herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing wordt slechts toegestaan indien dat in overeenstemming is met de regionale bestuursafspraken;
 - de gemeenten werken alleen mee aan nieuwvestiging als een bestaande locatie niet kan voldoen aan de criteria voor een *'duurzame locatie'* voor de desbetreffende functie.
- 9.9. De regio wil bijdragen aan de oplossing van de asbestopgave in het landelijk gebied. De gemeenten werken daarom niet mee aan het herbestemmen van vrijkomende agrarische bebouwing met een dak van asbest.
- 9.10. De regio doet onderzoek naar de mogelijkheid om tijdelijk nieuwe gebruiksfuncties in vrijkomende agrarische bebouwing toe te staan indien dat een financiële drager vormt voor sloop van de bebouwing op termijn.
- 9.11. De regio wil een instrument ontwikkelen om excessieve verloedering van leegstaande bebouwing in het landelijk gebied tegen te gaan. De regio stelt daarom een handvat 'excessenregeling' op, welke lokaal kan worden uitgewerkt.
- 9.12. De provincie Limburg rolt de monitoring van agrarische bebouwing landelijk gebied verder uit over de regio. De gemeenten participeren in dit project (zie afspraak 1.7).

Schone stallen

Naast schaalvergroting speelt binnen de veehouderij ook het onderwerp 'Schone stallen' met als doel om de milieubelasting van de omgeving te verminderen. Onder regie van de provincie wordt door de regio samengewerkt om dit doel te bereiken.

- 9.13. Doelstelling is een toekomst waarbij IV-bedrijven geen of geen noemenswaardige overlast voor de omgeving veroorzaken. Belangrijk strategie hierbij is het bevorderen van het breed toepassen van BBT (best beschikbare technieken) voor het verminderen van de emissie.
- 9.14. De gemeenten brengen de latente ruimte binnen vergunningen in beeld en brengen deze terug (waar mogelijk en nuttig geacht).
- 9.15. Via handhaving en voorlichting wordt het naleven van de vergunningsvoorwaarden bevorderd met speciale aandacht voor het gebruik van stalsystemen met luchtwassers.
- 9.16. De mogelijkheid en toepasbaarheid van toekomstige wetgeving (vooral Wet Veedichte gebieden en Omgevingswet) voor het verminderen van de overlast van IV-bedrijven (fijnstof) worden in gezamenlijkheid beoordeeld. Hierbij wordt bezien of er tot aan de invoering van nieuwe wetgeving een interim beleid (ter voorkoming van
- 9.17. gezondheidsrisico's binnen bestaande wetgeving) noodzakelijk en mogelijk is.
- 9.18. Regio en provincie zoeken naar mogelijkheden om ervoor te zorgen dat emissieruimte die ontstaat door verplaatsende of stoppende bedrijven op "niet-duurzame" locaties niet door andere bedrijven weer wordt opgevuld.
- 9.19. De provincie verzorgt de jaarlijkse monitoring van de invloed van de IV-sector op de kwaliteit van de leefomgeving in het kader van het "manifest duurzame veehouderij". De gemeenten leveren daarin een bijdrage door zorg te dragen voor een actueel bestand met gemeentelijke omgevingsvergunningen voor de IV-sector.

Bijlage:

Regionaal afstemmingsprotocol

De afgelopen jaren is de rol van de regio steeds belangrijker geworden als het gaat om de aanpak van leegstand (detailhandel, agrarisch vastgoed), het oplossen van de mismatch in de woningvoorraad, etc. Het afbakenen van de regionale rol en de rol van de provincie krijgt langzamerhand vorm in de POL-uitwerkingen en is vastgelegd in onderhavig afstemmingsprotocol. Bij iedere actualisatie van de bestuursafspraken wordt ook het protocol aangescherpt en vertaald in de Provinciale Omgevingsverordening.

Vertrekpunt

- De 1^e beoordeling van een casus (een nieuw ruimtelijk-economisch initiatief (of een wijziging in het programma) waarvoor een ruimtelijke procedure nodig is) ligt bij de desbetreffende gemeente: alles wat past binnen het beleid en volgens de criteria uit de bestuursafspraken lokaal kan worden afgehandeld wordt ook lokaal in behandeling genomen (zie vastgestelde regionale visies of de specifieke afwegingscriteria in de bestuursafspraken).
- Als volgens de criteria regionale afstemming (of wellicht bovenregionale) aan de orde is, brengt de desbetreffende gemeente de casus ter informatie, ter afstemming of zelfs ter instemming (afhankelijk van de criteria), in het PHO Ruimte. Intentie van betrokken partijen in het PHO Ruimte, is om te komen tot consensus.
- In het PHO Ruimte zijn alle gemeenten vertegenwoordigd (maximaal 2 wethouders per gemeente). Portefeuillehouders zitten mét mandaat van hun eigen college aan tafel. Indien nodig samen met het PHO Economie.
- Op uitnodiging van de regio kan een provinciaal bestuurder aanschuiven bij het PHO Ruimte (maar neemt niet deel aan mogelijke besluitvorming). In het geval dat de provincie niet kan instemmen met het besluit van de regio, kan zij haar eigen instrumentarium inzetten.
- Jaarlijks vindt een evaluatie plaats en op basis daarvan wordt het protocol bijgesteld/aangescherpt.

Wat als regionale afstemming aan de orde is?

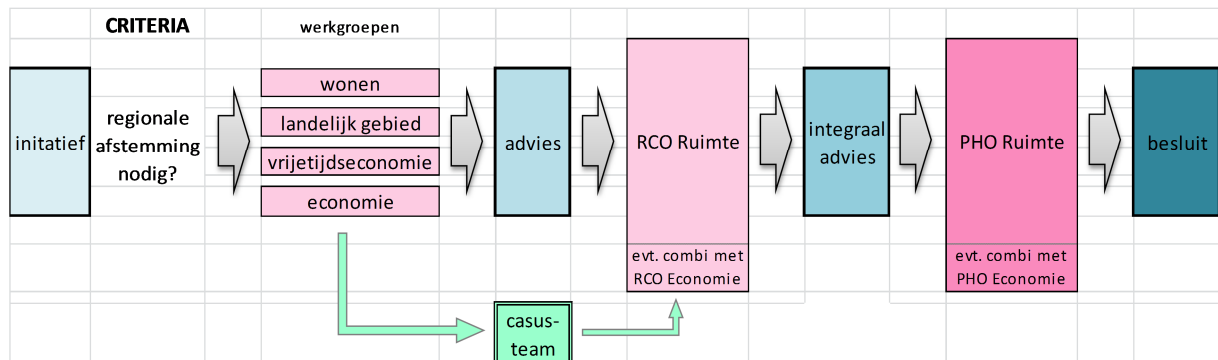
In algemene zin hebben we het over 'regionale afstemming', maar er is onderscheid te maken naar het elkaar informeren, het met elkaar afstemmen en in een enkel geval zelfs samen instemmen. Om verwarring te voorkomen is het goed daar samen hetzelfde beeld van te hebben:

- het informeren gaat om het verzamelen en uitwisselen van informatie. Afhankelijk van de casus c.q. problematiek kan ook gezamenlijk een nadere oriëntatie plaatsvinden om het vraagstuk/probleem helder(er) te krijgen en wie eigenaar/belanghebbende/beslisser is;
- het met elkaar afstemmen gaat een stap verder: in gezamenlijkheid wordt de informatie afgewogen en eisen geformuleerd waar oplossingen aan moeten voldoen. Het kan ook betekenen dat er gevraagd wordt om alternatieven en/of ongewenste (bij)effecten in beeld te brengen.
- in het geval dat instemmen aan de orde is, is het doel om te komen tot gezamenlijk geaccepteerd en gedragen besluit (en dus een vervolgstap op afstemming). Aangezien de wethouders met mandaat van het eigen college in het PHO Ruimte aan tafel zitten, wordt per gemeente gestemd ongeacht het aantal aanwezige wethouders (één stem per gemeente). Uiteraard wordt gestreefd naar een unaniem besluit waar het regionaal belang voorop staat. Als dit niet haalbaar is, wordt gekoerst op een meerderheidsbesluit (minimaal 2/3 van de stemmen). Op het moment dat een (of meerdere) gemeente(n) geen direct belang heeft of ziet bij de kwestie waar instemming wordt gevraagd, kan een blanco stem worden uitgebracht. Blanco stemmen tellen niet mee. In het geval het meerderheidsbesluit afwijkt van het individuele besluit van een gemeente neemt de desbetreffende portefeuillehouder dit besluit mee terug.

Wie doet mee en wat is de rolverdeling?

Insteek is dat het PHO Ruimte in de regio aan zet is voor integrale afwegingen (conform de Ladder Duurzame Verstedelijking en de Europese Dienstenlijn). Dit betekent dat bij precare casussen ook het PHO economie wordt betrokken. Daarnaast blijft er ruimte voor bestuurlijk overleg (met desbetreffende portefeuillehouders) over specifieke onderwerpen per thema (bijv. het BO Wonen als het gaat om prestatieafspraken met corporaties).

Het RCO Ruimte is en blijft verantwoordelijk voor een integraal advies over de casussen die worden ingebracht door de (sectorale) werkgroepen: "economie" (bedrijven, kantoren en detailhandel), "wonen", "vrijtijdseconomie" en "landelijk gebied". Ruimtelijke kwaliteit, energie, mobiliteit en water komen, weliswaar vanuit een specifieke invalshoek, in alle werkgroepen aan de orde. Deze vier werkgroepen fungeren vanuit hun specialisme als een voorportaal voor het RCO Ruimte en kunnen desgewenst een onafhankelijk advies inwinnen bij een "casus-team". Een casus-team wordt per geval specifiek samengesteld uit zowel interne als externe adviseurs/deskundigen. Het PHO Ruimte kan, alleen in het geval dat er vooraf geen onafhankelijk advies is ingewonnen bij het casus-team, alsnog besluiten om een 'second opinion' te vragen. Ook hier gaat het om maatwerk waarbij de condities vooraf worden vastgelegd. Het RCO Ruimte en het PHO Ruimte hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de procedure niet onnodig te vertragen en een casus zo snel mogelijk ambtelijk en bestuurlijk te delen en af te stemmen (en waar nodig ter instemming voor te leggen).

Aldus opgemaakt en ondertekend in 9-voud:

Namens de gemeente Bergen,
Dhr. A. Splinter

Namens de gemeente Beesel,
Dhr. J.J.L. Smolenaers

Namens de gemeente Genneep,
Dhr. J.P.M. Welles

Namens de gemeente Horst aan de Maas
Dhr. B Vostermans

Namens de gemeente Mook en Middelaar
Dhr. G. Wienhoven

Namens de gemeente Peel en Maas
Dhr. F.A.P. van Kessel

Namens de gemeente Venlo
Dhr. mr. J.H.G.M. Teeuwen

Namens de gemeente Venray
Dhr. M. van der Putten

Namens de provincie Limburg
Dhr. H. Teunissen